

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredni nedelji in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVLJANJE:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELIFON ŠTEV. 562.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

In če ne bi bilo sporazuma.

»Slovenec« in za njim vsi drugi listi SLS silno radi deklamirajo, kako da je sedanji sporazum slab in kako je zato SLS ponosna, da ni pri njem soudeležena, temveč da varuje v opoziciji svoja načela, da ne trpe škode. Ker smo mi že dovolj označili pozitivne strani sporazuma, pa se vprašajmo še enkrat, kaj bi bilo, če sporazuma ne bi bilo.

Glede posledic, ki bi nastale v zunanji politiki, če bi se sedanji sporazum med radikali in radičevci razbil, smo si menda s »Slovencem« na jasnem. Ugled naše države po tujem svetu bi šel rakom zvižgat in gospod Mussolini bi še lažje pritisnil na nas, da mu še bolj ustrezemo. Enako jasno je, da bi padel tudi naš kredit in da bi bila naša situacija na zunaj v vsakem oziru slabša. Samo tisti, ki nam žele slabo bi se veselili razbitja sedanje koalicije, ker bi tako lahko zopet špekulirali na našo razbitost. V zunanje političnem oziru bi razbitje sporazuma pomenilo samo izgubo in to je tako jasno, da smo prepričani, da je v tem oziru »Slovenec« iste mnenja ko mi.

Drugega mnenja pa je seveda »Slovenec« glede notranje političnih posledic razbitja sporazuma. Toda naše mnenje je, da je to mnenje »Slovenca« docela zmotno in samo lepa gesta deklamatorja, ki tudi izpogovori najbolj slab verz z zanosom.

Pred vsem je po skupščinski matematiki jasno, da bi razbitju radikalno-radičevske koalicije sledila vlada »nacionalnega bloka«. Vsled pomanjkanja proračuna je namreč volivna vlada zaenkrat nemogoča in zato odpade kot možnost homogena radikalna vlada, ki je bila poleg vlade P. P. edina možnost. Koncentracijska vlada je nemogoča, ker bi ta vlada imela večino le, če bi bili v njej ali radikali ali pa radičevci. Da pa v tako vlado SLS že iz načelnih vzrokov ne bi mogla vstopiti, je pri znani načelnosti SLS izven dvoma. Preostane torej samo vlada »nacionalnega bloka«.

Z ozirom na metode prejšnje vlade P. P., bi bilo s stališča res opozicijske stranke samo želeči, če bi do take vlade prišlo, ker zgrešene in nasilne metode te vlade so bile najboljše agitacijsko sredstvo za v resnici opozicijsko stranko.

Toda samo za tako, ne pa za stranko, kakor je SLS. Kakor je v besedni borbi velika, tako pa je v dejanski borbi ponižna in stvari se nikdar ne upa tirati do skrajnosti. In vendar mora biti res opozicijska stranka vsaj teoretično pripravljena, da gre tudi na barikade! Takih hudih misli seveda voditelji SLS nimajo, zato pa tudi njih opozicija tako malo velja in zato gre centralna vlada v Beogradu tako mirno preko vseh papirnatih protestov na dnevni red.

Ampak za tak odpor ni SLS in to je pod vlado »nacionalnega bloka« sijajno dokazala. Govorilo se je o premestitvi dveh njenih odličnih strankarjev in takoj je bil dosežen kompromis, da je ostalo samo pri govorici, dočim so ostali pristaši SLS morali v silo P. P. vlade verovati. In enako je pokazal boj proti Trboveljski, da SLS ne ljubi ostrega boja in dosledno temu tudi še ne vemo, če je SLS monarhistična ali republikanska stranka.

Iz vsega tega sledi, da ni SLS tisti nasprotnik, ki bi mogel vlado nacionalnega bloka vreči, temveč bi jo moral lepo prenašati. P. P. režim je mogel vreči samo sporazum in zato je nelogično, če SLS tako kriči proti temu sporazumu.

Nobene večje izpremembe ne bo.

KOMPROMISNA RESITEV. — PAŠIĆ NA DVORU.

Beograd, 16. novembra. V politični situaciji je vladala precejšnja živahnost. Kar se tiče vprašanj, ki se nahajajo na dnevnem redu, še ni znano ničesar pozitivnega, kdaj jih bo g. Pašić rešil. Politični krogi so včerajšnji dan porabili za odmor. Edini važni dogodek včerajšnjega dne je bila avdijenca g. Pašića v dvoru.

Beograd, 16. novembra. Okrog 17. popoldne je bil v dvoru g. Pašić. O njegovi avdijenci je vladala popolna negotovost. Gotovo vsi člani vlade so izjavili, da jim ni znano, da bi bil g. Pašić v dvoru. Ni se znalo takoj, če je g. Pašić predložil v podpis kak ukaz niti kakšne vsebine bi bil ta ukaz. Razširilo se je tudi vesti, da je g. Pašić podal ostavko vlade. Nekatere vesti so naglašale, da je ostavka vlade g. Pašića gotova stvar, medtem ko se je končno pokazalo, da bo ostala vlada g. Pašića brez večjih izprememb.

Gotovo pa je, da vstopi v vlado predsednik HSS g. St. Radić.

Po avdijenci g. Pašića je Nj. Vel. kralj sprejel zunanjega ministra dr. Ninčiča ter Milana dr. Milovanovića in Čedo Popovića, ki sta bila v znani solunski aferi obsojena na smrt in nato pomiloščena.

ST. RADIĆ POSTANE PROSVETNI MINISTER.

Beograd, 16. novembra. Včeraj je bilo v predsedništvu vlade nekoliko živahnosti. Pašić se je razgovarjal dalje časa z Živkovićem, Srškićem, Simonovićem in Ninčičem. Vladni krogi so v tem edini, da stoji izven diskusije to, da bo Stjepan Radić vstopil v vlado kot minister prosvete na mesto odstopivšega Velje Vukičevića. Ostavko Vukičevića je Pašić sprejel. Politična situacija se je tako spremenila, da ni pričakovati ostavke cele vlade, kakor se je pričakovalo pred dvema ali tremi dnevi.

Ceškoslovaške volitve.

NAPREDOVALI: ZEMLJORADNIKI, NARODNI SOCIALISTI IN KOMUNISTI.

Beograd, 16. novembra. Rezultat volitev v Češkoslovaški je znan samo delno. Po poročilih so dobili v Pragi: Narodni socialisti (dr. Beneš) 42.537 glasov, komunisti 36.119 glasov, nacionalni demokrati (dr. Kramář) 29.025, zemljoradniki (Švehla) 12.375, klerikalna narodna stranka (Šramek) 12.403, živnostenska stranka 21.219. Udeležba pri volitvah je bila zelo velika. Vzporedno s prejšnjimi volitvami se more opaziti znaten napredek socialistov, komunistov in zemljoradnikov. Volitve so se vršile v popolnem miru, brez vsakih incidentov. Poročil iz notranjosti še ni. Predsedniku republike Masaryku so bile prirejene burne ovacije. Včeraj ob 11. uri dopoldne se je pojavil g. Masaryk na Vavčevem trgu, kjer je bil od množice burno pozdravljen.

V PRAGI ZMAGALI NARODNI SOCIALISTI.

Praga, 16. novembra. (Ob 8. uri dopoldne.) Včeraj so se vršile po vsej državi volitve ob zelo veliki udeležbi vseh volilnih upravičencev. Predsednik republike g. Masaryk je volil na Hradčanih. Največ mandátov v Pragi so si priborili narodni socialisti, ki so dobili nad 65.000 glasov. Druga najmočnejša stranka so komunisti. Skrutinij se bo vršil šele v torek, tako da sedaj še ni pravega pregleda. Iz rezultatov je razvidno, da so se nemški socialisti demokrati uspešno borili proti komunistom. Iz vzhodne Moravske prihajajo poročila, da tamkaj prvači Češka ljudska stranka. V nemških delih države, predvsem v industrijskih krajih, se more opaziti velik porast komunistov.

Ali hoče, da se pričnejo zopet persekucije uradništva, ali bi rada sklenila še par zakulisnih kompromisov, ali bi še rada vodila boj brez upa zmage?

Ali pa si SLS morda obeta, da bi kaos, ki bi ga vlada P. P. na vsak način povzročila, bil za njo ugoden? Mislimo, da bi tudi to nado SLS lahko z vso pravico pokopala, ker njeni računi so že povsodi tako spregledani, da ne morejo uspeti.

Kaj pričakuje torej SLS od tega, če ne bilo sporazuma? Čakamo na odgovor, ker drugače je boj proti sporazumu že celo neutemeljen!

Iz Zakarpatske Rusije poročajo, da je prišlo do živahnega volilnega boja med pravovernimi Židi in cionisti. Radi tega bodo dobili Židje komaj en mandat.

SLOVAŠKA ZA AVTONOMIJO.

Praga, 16. novembra. Kakor smo mogli zvedeti, so izšle stranke iz volilnega boja neznatno izpremenjene. V glavnem so vse stranke ohranile svoje pozicije. Na prvem mestu se nahajajo narodni socialisti. V nemških delih države so porastli demokrati in komunisti. Na Slovaškem je zelo močna stranka g. Hlinke. Druga najmočnejša stranka na Slovaškem so komunisti, ki so dobili zelo veliko madžarskih glasov.

VOLITVE V ZAGREBSKO AKAD. PODPORNORO DRUŠTVO.

Zagreb, 16. novembra. Včeraj so se vršile volitve v jugoslovensko akademsko podporno društvo. Ker dajejo te volitve kolorit univerzi, je vladalo za te volitve veliko zanimanje tudi izven dijaških krogov. Od 1808 vpisanih volilcev je volilo 875 slušateljev. Dobil so samostojni demokrati 261 glasov; jugoslovenski nacionalni akademski blok, v katerem se nahajajo Triglav, Orjuna, Selo in Davidovičevci, je dobil 250 glasov. Dalje so dobili: Hrv. radni blok (radičevci in radičevski disidenti) 126 glasov, klerikali 121, republikanci (marksisti, republikanci Prodanovića in frankovci) 64 glasov, radikali 53 glasov.

Po proporcijah so dobili samostojni delokrati predsedniško mesto, Orjuna podpredsedniško mesto; prvo tajniško mesto dobijo samostojni demokrati, drugega tajnika Davidovičevci, blagajnika pa Hrvatski radni blok.

G. PRIBIČEVIČEV SHOD V BEOGRADU.

Beograd, 16. novembra. V Beogradu se je vršilo zborovanje samostojnih demokratov, katerega je posetilo več radovednežev, kakor pa »navdušenih« pristašev in prijateljev g. Pribičevića. Na shodu je zopet »referiral« g. Pribičević, ki je ostro napadal vladno politiko in radikalno stranko. Ponovil je že svoje obrabljene fraze. Njegov govor je kakor vedno baziral na nelojalnosti radikalcev napram samostojnim demokratom. Po zborovanju se je seveda vršil običajen banket.

Država naj gradi stanovanja.

Beograd, 16. novembra. Zveza hišnih posestnikov je predložila socialnemu ministrstvu spomenico, v kateri pravi, da je od sprejema stanovanjskega zakona, pa do danes preteklo že 6 mesecev, vlada pa še ni pričela z zidavo stanovanjskih hiš. Zveza se obrača na ministrstvo, naj država zida hiše vsaj za svoje urade.

PAVLE RADIĆ V ZAGREBU.

Zagreb, 16. novembra. Včeraj zjutraj je prispel v Zagreb minister agrarne reforme g. Pavle Radić. Dopoldne in popoldne je imel konference s Stjepanom Radićem in ostalimi prvaki stranke. Stjepana Radića je obvestil v avdijenci na dvoru in o konferenci s Pašićem.

PRED PRIČETKOM TURSKO-JUGOSLOVENSkih POGAJANJ.

Beograd, 16. novembra. Včeraj se je v Beograd vrnil naš delegat v Carigradu Trajan Živković. Posetil je zunanjega ministra Ninčiča in mu izročil originalni mirovne in prijateljske pogodbe s Turčijo, ki je bila podpisana v Angori med našimi in turškimi delegati. Čujemo, da se bodo po ratifikaciji te pogodbe pričela pogajanja med našo kraljevino in Turčijo radi zaključitve večjega števila konvencij. Med drugimi bodo sklenjene konzularne, trgovinske, dalje konvencije o emigrantih in o medsebojni sodni pomoči. Pogajanja se bodo vršila obenem v Beogradu in v Angori.

PRORAČUN SE SESTAVLJA.

Beograd, 16. novembra. V finančnem ministrstvu se dela na novih dvanajstih letih za mesec december, januar, februar, marec. Obenem se dela tudi na sestavi proračuna za leto 1926/27. Dvanajstine morajo biti izglasovane najkasneje do konca tega meseca.

NOVI POSLANIKI IZRGČE JUTRI SVOJE AKREDITIVE.

Beograd, 16. novembra. Novi španski poslanik Laudco, dalje grški poslanik Polihromades in albanski poslanik Tavru bodo jutri sprejeti v avdijenco.

ODLIKOVANI NAŠI OFICIRJI.

Beograd, 16. novembra. Včeraj so bila v poljskem poslaništvu na svečan način podeljena odlikovanja našim častnikom. Odlikovani so z največjim poljskim redom »Polonia restituta« vojni minister Trifunović, generali Pešić, Pokorny, Kalafatović, Barjaktarević, Pelić, Joksimović in še 30 višjih in nižjih častnikov. Pri tej prički je imel poljski poslanec Okenški govor. V imenu odlikovancev se mu je zahvalil vojni minister general Trifunović.

GRKI ODPELJALI BOLGAROM ŽIVINO.

Beograd, 15. novembra. Anketna komisija Zveze narodov, ki je v petek zvečer zapustila bolgarsko ozemlje, je na potovanju v Atene nepričakovano posetila obmejne oblasti. Komisija je izvršila preiskavo v nekaterih vaseh, ker se je bolgarska vlada pritožila, da so Grki obmejnemu prebivalstvu odpeljali vso živino.

SPORTNE VESTI.

Beograd, 15. novembra. Sportne vesti: B. S. K.: rezerva Jugoslavije = 1:0, Pomladek Jugoslavije: Sokol = 0:0, Olimpija: Busk = 5:1, Vondjer: Bohemija = 4:2, v Zemun: Sparta: Zašk = 4:0.

St. Radić o zunanji in notranji politiki.

Zagrebaški dopisnik »Vremena« je imel ob priliki oglada poplavljenih krajev daljši razgovor s Stjepanom Radićem o zunanji in notranji politiki. Najprej je govoril St. Radić o svojih pogovorih z N. Pašićem ter zlasti podčrtal svoje predloge za dvig Primorja. Nato je prešel na zunanjo politiko, zlasti na odnose

Jugoslavije do Italije.

»Kar se tiče Italije, je dejal St. Radić, ni ona za nas tako nevarna, kakor mislijo neinformirani ljudje. Italija ima okoli petsto milijard deloma notranjih, deloma zunanjih dolgov. Samo Ameriki dolguje okoli tri milijarde. To so ogromne vsote, ki morajo navditi s skrbjo vsakega pametnega italijanskega državnika.

Razven tega se nahaja Italija v težki notranji situaciji. Vojska ni na strani fašistov, oficirji so užaljeni, ker je bil en general aretiran od detektivov in zaprt, ne da bi bila proti njemu preje izpeljana preiskava. Tako postopanje mora ogorčiti vsako armado. Razven tega je vzel Mussolini za svoje svetovalec jezuita, kar je morda nekoč imelo zmisel, ne pa danes.

Papež je ravnotako slaboten človek. Najprej se je upiral Mussoliniju, toda mu je potem podlegel.

Zelo mogoče je, da bo Mussolinija upropastila njegova borba proti prostozidarjem. Jaz sem o tem prepričan, pa čeprav sicer nisem prijatelj prostozidarjev. Toda treba upoštevati, da je nedavno vstopil v prostozidarsko ložo angleški prestolonaslednik in da so prostozidarji silno močni ne samo na Angliškem, temveč tudi v Franciji. Loža »Veliki Orient« je razpravljala o preganjanju prostozidarjev in sklenila, da je treba Mussolinija vreči in to v najkrajšem času, ker ogroža evropski mir.

Za nas more predstavljati Mussolini nevarnost, če bi se dal pregovoriti na avanturo. V tem slučaju bi nas mogli fašisti napasti in treba priznati, da niso kukavice. Če bi to uspelo, potem bi mogel Mussolini to izkoristiti, če ne bi uspelo, bi se opravičil s tem, da se je zgodilo proti njegovi volji.

Mi moramo biti oprezní in delati na tem, da čim bolj okrepimo obrambno silo države. Mislim, da bomo zmanjšali vojsko za 50.000 mož, toda s tem prišteden denar je treba celotno uporabiti za zgradbo aeroplanov, ker so ti moderno sredstvo za oboroženo obrambo.

O notranji politiki.

Nato je govoril St. Radić o notranji politiki. Odkrito je priznal, da se ne more naša uprava takoj poboljšati, toda treba je delati na tem, da se vsaj začne intenzivno popravljati. Sam ne more vstopiti v vlado, dokler niso tu jamstva, da se bo uprava skoraj začela popravljati, ker bi drugače njegov vstop v vlado na narod zelo slabo vplival. Narod pričakuje mnogo od njegovega vstopa v vlado in Radić ga noče razočarati.

Nato je govoril St. Radić o Maksimoviću in splitskem velikem županu Peroviću, kateremu je dal svoje dni najboljšo izpričevalo Nastas Petrović. Perović je bil svoje dni frankovec in že vsled tega ne spada na mesto velikega župana v Splitu.

Glede koncentracijske vlade pa je izjavil Radić, da bi mogli priti v poštev le Davidovičevi demokrati in muslimani, ki imajo pametno taktiko. Dr. Korošec pa je iz koncentracijske vlade popolnoma izključen. (Ali izjavi odtod značilna opozicijska »Slovenec«? Op. uredn.)

Koncem razgovora je izjavil St. Radić, da pride sam prihodnji teden v Ljubljano in da obiščejo razni poslanci njegove stranke Slovenijo. (Kampanja »Slovenec« proti Radiću postaja torej vedno bolj jasna!)

Politične vesti

Demisija ministra Vukičevića se pridno komentira od jugoslovenskih listov. Presenetljivo pa je, kako slabo so informirani vsi listi brez izjeme o potrebi in vzroku sedanje krize. Splošno se gibljejo vsi komentariji le v dveh smereh. Eni pišejo, da pomeni demisija Vukičevića zmago Pašića, ki da jo je izsilil zato, da bi se rešil iz vlade vseh pristaveš Jovanovića, drugi pa pišejo, da je podal demisijo Vukičević iz lastnega nagiba, da prisili Pašića k razčiščenju situacije in rekonstrukciji vlade. Beografske »Novosti« gredo v tem celo tako daleč, da pravijo, da ima demisija Vukičevića ta namen, da se prisili Pašića k odstopu, kar ogroža njegovo nedelo sporazum. Značilno je to, da nekateri opozicijski listi, med njimi seveda tudi »Slovenec«, poročajo o demisiji z neprikrito škodoželjnostjo, da bo s sedanjim krizo Pašić pridobil in Radić izgubil na uplivi. Strah pred Radićem je torej gospodom pri SLS zlezal že čisto v kosti. Svoje mnenje o vzrokih krize smo že povedali in konstatiramo z zadoščenjem, da smo bili mi edini slovenski list, ki je takoj konstatiral, da ni bila podana Vukičevićeva demisija le iz resornih naspotij. Povdarjamo še enkrat, da gre za utrditev sporazuma in vsak pravi demokrat mora želeči, da bo ta cilj tudi dosežen in sicer brez pri nas že običajne polovičarske rešitve.

Voditelja čehoslovaške demokracije.

ŠVEHLJA,
predsednik republikanske
(zemljoradniške) stranke.

KLOFAC,
vodja čehoslovaških
socialistov (nar. soc.)

— Umajano stališče podpredsednika skupščine dr. Subotića. V soboto se je vršil sestanek zastopnikov parlamentarnih skupin, da se dovoli delovni program skupščine. Na sestanku je podal Ljuba Davidović v imenu opozicijskih skupin izjavo, v kateri povdarja, da se je opozicija udeležila sestanka samo zato, ker ga je sklical II. podpredsednik Sibenik, ker se vabilu dr. Subotića nikakor ne bi odzvali. Postopanje dr. Subotića proti Kostji Timotijeviću in Sv. Pribičeviću je bilo nekorrektno in opozicija zahteva zadoščenje. Dr. Sibenik je vzel izjavo na znanje in zaključil sestanek, ker na njem ni prišlo do nobenega zaključka. Govori se, da bo moral dr. Subotić demisionirati na podpredsedniško mesto skupščine.

— Ker menda »Slovenec« ne mara delati več konkurence »Slov. Narodu«, je sploh opustil polemiko z nami. Tudi stališče, ki prica o silni bojevitosti glavnega slovenskega opozicijskega lista.

— Češkoslovaške volitve. Volilni boj je v polnem teku. Vsi listi so polni karikaturnih gesel in najbolj ostrih napadov. Odkrijejo se vsi stari gresi nasprotnikov in niso pozabljeni niti zasebni. Silno ostro se napada starejši Stranski in od vseh strani lete odkritja, kako je klečal pred nadvojvodom Friedrichom, da je oprostil svojega sina od vojaške službe. Vehementno se napadajo po naprednih listih tudi klerikaleci. »Česke Slovo« prinaša dve zelo zgovorni karikaturi o avstrijskanščini klerikalcev. Na eni sliko gredo kavaleristi v boj, katoliški duhovnik pa jih blagoslavlja. Na drugi sliko pa pomete delavce z vso to avstrijskanščino. — »Venkov« napada ogorčeno klerikalno stranko, ker je uje glasilo »Čeh« primerjalo zemljoradnike s Kajnom, ki je izvršil prvi umor. Dalje pravi »Čeh«, da so zemljoradniki največje sirovine, ker tudi Kaja ni hotel odgovoriti Gospodu, ko ga je ta klical na odgovor. — Preko 30 strank kandidira pri volitvah, toda le malo od teh sme računati na pomembnejši uspeh. Značilna v tem pogledu je pola, ki jo objavlja »Česke Slovo« kot navodilo volilec, kako da naj poročajo o volitvah. Na tej poli so navedene samo sledeče stranke: Narodno socialistična, agrarna in konservativna stranka Praška, socialno demokratska, politični obrtniki, narodna stranka dela, komunisti, narodni demokrati, republikanska (agrarna) stranka, neodvisni komunisti (Bubnika) in lidovci (klerikaleci). Torej samo slaba tretjina od vseh nastopajočih strank.

— Obsedno stanje nad Madridom in Barcelono je proglašila vlada Primo de Rivero, ker se je izkazalo, da je bila odkrita oficirska zarota zelo na široko razpredena.

Učiteljski vestnik.

Vedno nujnejša potreba čisto neodvisnega foruma za demokratično mislečo učiteljsko maso je napotila, da odvarjamo novo rubriko v svojem listu — Učiteljski vestnik.

Samo učiteljsvu in njegovim interesom ima služiti ta rubrika in nobeni strankarski ali politični špekulaciji. »Učiteljski vestnik« Narodnega dnevnika naj omogoči slovenskemu učiteljsvu, da javno pove tudi one svoje misli, ki jih »Učiteljski tovariš« ne sprejme v svoj list. Zato bomo redno avtorji našega »Učiteljskega vestnika« samo učitelji in bo zato vsak drug avtor vidno označen. Z drugimi besedami: Z učiteljskim vestnikom hočemo dati učiteljsvu čisto svobodno tribuno, o kateri odloča samo in ki jo zato tudi samo piše.

Vsled pomanjkanja prostora moramo vse sodelavce prositi, da kolikor mogoče omeje obseg svojih člankov in da na drugi strani potrpe, če ne bo vsak dopis takoj objavljen. Storili bomo vse, kar je v naši moči, da učiteljsvu čim bolj ustrezemo, toda na obseg lista smo vezani.

Imen dopisnikov na njih željo ne bomo priobčevali, toda odgovornost za objavljene dopise prevzamemo le po predhodnem dogovoru. Zato prosimo, da nam vsak dopisnik javi, če prevzame osebno odgovornost ali ne, ker le v tem slučaju moremo njegov dopis takoj objaviti. Upamo, da nam g. dopisniki to upoštevanje novega tiskovnega zakona oprostijo.

Da pripomoremo h konsolidaciji razmer v učiteljskih organizacijah, da bo učiteljsvo zopet enotno organizirano, da ščitimo preganjanje in se borimo proti preganjevalcem, da bo strankarstvo izgubilo iz učiteljskih organizacij in da bo imelo učiteljsvo zopet oni ugled in oni vpliv ko nekdanj, to je na kratko program našega »Učiteljskega vestnika« in upamo, da bomo v tem oziru deležni vse podpore zavednega učiteljsva.

In v tem znaku mu naš pozdrav!

Uredništvo »Narodnega dnevnika«.

INTERPELACIJA DR. ŽERJAVA IN DR. PIVKA.

»Tri interpelacije v korist učiteljsva od nar. posl. min. dr. Žerjava in dr. Lj. Pivka.« Kdor tega ne verjame, naj čita »Učiteljski tovariš« z dne 29. okt. t. l. in na prvi strani, debelo tiskano seveda, čita to. — Človek nehoti pričakuje še opombo uredništva: »Zal, nismo mogli tega priobčiti z zlatimi črkami!«

Da poslanci, posebno opozicije, pošiljajo podobne interpelacije na razne ministre, posebno še, če se bližajo volitve, razume vsak človek. Pa ne glede na to, so te interpelacije zelo umestne, kajti bolje pozno, kakor nikoli!

Toda, za vžetje vojnih let, za neizplačano razliko tem in onim molekulam, interpelacija učiteljsva na merodajnih mestih vseh mogočih oblikah že dve leti, in tudi potom svoje organizacije, kar bo gg. pri Uč. T. gotovo znano. — Interpeliralo je tudi takrat, ko je bil g. Pribičević prosvetni minister in g. Žerjav tudi v vladi — torej, ko so bile škarje in platno v njih rokah. — Takrat so šle interpelacije v koš in menda v tistem času sta jih sedaj iztaknila g. poslanca in hvala bogu zopet na svetlo dala pod svojim imenom.

Kadar ima pes dovolj mesa, si kosti zakoplje za slabše čase; zakaj ne bi tega smeli delati politiki, zato so pa politiki. — Politika je bil prej njih bič, politika so sedaj njih interpelacije v korist bičanim. To vedo tudi tisti, ki »Uč. tov.« čitajo, samo tisti, ki to »strogo« stanovsko glasilo pišejo, nečjejo tega vedeti, nečjejo tega razumeti.

Ako porabi »Jutro« za tako politično reklamo cele kolone, služi s tem pač svojemu gospodarju, svojemu namenu; med tem ko »Uč. tov.« s tako politično reklamo, milo povedano smeši sebe, organizacijo in v njej organizirano učiteljsvo, ker se s tem prelevi v četrtkovo prilogo »Jutra«.

Zato je prav, da se zbirajo novi zidarji, ki bodo pomeli vse tiste žive in pisane reklame interpelacije v korist poslancem in ministrom od »Učiteljskega tovariša«. Na svidenje! Uč.

(24)

inž. M. Klodič:

Železniška zveza Slovenije s Sušakom.

(Proge: Kočevje—Stari trg—Lukovdol—(Vrbovsko)—Srpske Moravice, Črnomelj—Vinica—Lukovdol in Sevnica—St. Janž.)

Napravo bi uredili z ozirom na naraščanje prometa za vožnjo 250.000.000 br. t. km letno. Instalirati bi se moralo 4×3000=12.000 HP, potreba na leto bi bila 20 milj. KW-ur. Stroški bi bili sledeči:

2 centrali, jezovi v Kolpi z vsemi napravami 40.000.000 Din
Donosilni vodi 7.000.000 Din
Vozilni žični vodi 25.000.000 Din
20 lokomotiv 60.000.000 Din

Skupaj 132.000.000 Din

Obratni stroški za 150.000.000 brt. km bi iznašali:
za dve centrali 1.230.000 Din
za donosilne vode 50.000 Din
za vozilne žične vode 320.000 Din
obrat lokomotiv 960.000 Din
vzdrževanje lokomotiv 1.440.000 Din

Skupaj 4.000.000 Din

Pri obratu bi se tedaj prihranilo pri strojni službi proti parnemu pogonu okroglo 7.000.000 Din letno, dočim ostanejo drugi izdatki nespremenjeni. Suficit obrata na naši novi železnici bi tedaj iznašal 22.000.000 Din, dočim bi se investirani kapital povečal na 632.000.000 Din. Elektrifikacija je zelo draga stvar, in izplača se še le tedaj, ako doseže promet gotovo mero. Zaradi tega je dobro premisliti, ali naj se elektrificira kako obstoječa železnica ali ne, posebno ako je dovolj domačega premoga na razpolago in ako njegova cena odgovarja. Ni vsaka železniška elektrifikacija a priori gospodarsko priporočljiva.

13. Gradbeni in finančni program.

Ker stane gradnja vseh prog Kočevje—Stari trg—Lukovdol—Vrbovsko sever, Črnomelj—Vinica—Lukovdol in Sevnica—St. Janž 500.000.000 Din, in ker se bode čisti dohodek pri parnem obratu približal vsoti 15.000.000 Din, sledi, da se bode investirani kapital obrestoval z okroglo 3 %. Leta 1912 se je obrestoval investiran kapital avstrijskih državnih železnice z 2,53 %, leta 1918 pa z 3,36 %. Ako uvedemo na naših novih progah električni obrat, zviša se obrestovanje. Pri novi veliki železnici več ali manj gorskega značaja v centralni Evropi, ki je že preprežena z železnicami, ki med seboj tekmujejo, je sploh težko doseči večje obrestovanje. Pri takezvani II. železniški zvezi zaledja s Trstom (Turska, karavanska, bohinjska in kraška železnica) je bil v proračunu čisti dohodek upostavljen z 2,1 %. Te proge so visoko gorskega značaja.

Tako obrestovanje pri državnih železnicah se nam zdi zadostno, ako se vodi uprava dobro in ni vzrok nizkega obrestovanja le slabo vodstvo obrata. Kakor smo že rekli, eksploatacija državnih železnice ne sme biti le prikrita eksploatacija davkoplačevalcev, kar je gotovo, ako čisti dohodek presega neke meje, kar potem pomeni, da so tarife previsoke. Državne železnice služijo najprej prebivalstvu, potem še le državi, in državna železnica ki nese 10 ali 20 % je nemisljen in nedopustna. Sicer pa ne smemo prezreti sledeč: Geri navedeni čisti dohodek je le del čistega dohodka, ki ga bode imela država od nove železnice. Drugi del dohodka tvorijo davki itd., ki izvirajo iz razširjenja trgovinskih zvez, iz razvijajočega se pomorskega prometa iz procvita sušakega mesta in obale itd. Ako tudi ne moremo eniti navedene momente v vsotah, vidi se, koliko more država pridobiti po preteku nekaj let posredno iz železnice; prav gotovo mnogo milijonov dinarjev. Ako se železnica ne gradi, da se pusti sušaka luka v nemar, tudi vsi ti sekundarni dohodki odpadejo, ali ne, kakor prvotni glede zgradbe železnice nikomur v prid, ampak tujcu v dobro, ker jih bode ta spravila Trst in Reka oziroma italijanska država.

Naš prvotni kapital takih gradbenih vsot sploh ne zmere. Inozemski kapital bi zahteval večje obrestovanje. V vprašanje garancije od strani države se ne spuščamo, tudi bi pomenilo to prav podobno obremenitev, kakor ako bi železnica država sama gradila. S tujim kapitalom se da ta železnica graditi le v okviru velikih državnih posejil, katerih glavne svrhe so druge in ki torej niso navezane samo na dohodek te železnice.

Po našem mnenju mora graditi te železnice država v glavnem sama, ker je zadostne splošne važnosti, kakor smo mislimo — dokazali. Zaradi tega je potrebno, da se razdeli gradbena vsota na več let, recimo na sedem let.

Tukaj tudi ne velja znani ugovor, da moramo spraviti najprej obstoječe železnice v red. Oboje se mora izvršiti paralelno, ker je osamosvojitve v gospodarskem oziru ed inozemstva najmanj ravno tako važna, drugače se tujec ustavi tako, da ga bode pozneje težko izpodrinuti.

Gradbeni program bi bil sledeči:

Prva doba 3 leta.
Gradba delov Kočevje—Knežja lipa 73.040.000 Din
in Črnomelj—Vinica 50.000.000 Din
Začetek gradbe predora Lovnik

Skupaj 188.140.000 Din

Druga doba 2 leti.
Gradba delov Knežja lipa—Radenci 98.400.000 Din
in St. Janž—Sevnica 39.650.000 Din
Nadaljevanje gradbe predora Lovnik 20.000.000 Din

Skupaj 158.050.000 Din

Tretja doba 2 leti.
Gradba delov Vinica—Lukovdol 61.920.000 Din
in Radence—Vrbovsko sever 21.890.000 Din

Skupaj 153.810.000 Din

K temu bi prišla še nabava voznega parka.

Fašisti in šola.

»La riforma Gentile e la nuova anima della scuola«, napisal državni podtajnik v italijanskem ministrstvu prosvete Dario Lupi, izgleda po poročilu, priobčenem v 9.—10. štev. »Popotnik« sledeče:

»1. Povratek križa in kraljeve slike v šolske sobe. 2. Ustanavljanje parkov in dreveredov, kjer nosi vsako drevo ime in kraj v vojni padlega vojaka ali fašista in kjer se vrše svečanosti ob obletnicah. 3. Kraljev dekret, kako naj najboljši učenci opravljajo častno stražo pri vojnih spomenikih. 4. Šolska zastava — italijanska tricolora, ki jo mora naročiti in imeti vsaka šola in ki jo morajo pozdravljati otroci pri svečanostih z rimskim pozdravom. Drugi ukaz določuje tak pozdrav tedensko. 5. Naredba, da mora vsak otrok prispevati mesečno po 30 centimov za telovadno društvo v Zadru.«

Najboljši pedagogi vsega sveta se trudijo, da bi se vzajala deca v duhu strpljivosti, da je med narodi. Italija, ki je uverjena, da je najkulturnejša dežela, pa uvaja naravnost besno češčenje spominov na vojno. Zanimivo bi bilo tudi vedeti, kako se je obiasnila ta potreba, da prispevajo za telovadno društvo v Zadru. Najbrž je bila motivirana potreba z nakupom takšnega »telovadnega« orodja, da bi se z njegovo pomočjo zagnali Italijani čez celo »italijansko« Dalmacijo.

»Učiteljski Tovariši« in rusko šolstvo. Pred kratkim je obelodanil »Učit. Tov.« daljši članek o šolstvu na Ruskem. Ker priobčujo sedaj resni znanstveniki v resnih listih svoje vtise, ki so jih dobili o ruskih šolah, priporočamo »Tovarišu«, naj svoje članke prekliče, ker so le prispevek k nepoznavanju nove ruske šole. Resnica nam mora biti sveta, pa naj ima domovinsko pravico kjer koli.

Prosveta.

RAZSTAVA MODERNE POLJSKE GRAFIKE.

V nedeljo, dne 15. t. m. se je otvorila ob 11. uri dopoldne v Jakičevem paviljonu razstava moderne poljske grafike. Pred množicami občinstvom, v navzočnosti dr. Beneša in iz Zagreba došlega poljskega konzula, je otvoril razstavo dr. Stela, ki je poudaril pomen medsebojnih stikov bratskih narodov, podal kratek pregled razvoja poljskega slikarstva in se zahvalil aranžerju razstave poljskemu konzulu. Poljski konzul je govoril o pomenu razstave, ki naj pokaže kulturnemu svetu visok razvoj te umetniške panoge na Poljskem in omenil, da je bila razstava v Pragi, Beogradu in Zagrebu zelo simpatično sprejeta. Nato si je občinstvo ogledalo razstavljene slike pod vodstvom dr. Stela, ki je gledalcem razložil litografije Wyszkowskega, lesoreze Skoczilasa, radioranke Lopienskoga in Siedlacka ter ostalih umetnikov.

»ZIKOVCI« V CELJU.

V soboto dne 21. t. m. koncertira po dolgi puzi zopet, izza prejšnjih koncertov Celju dobro znani kvartet »Zika« v mestnem gledališču. Na sporedu so: Fr. Malipiero, W. A. Mozart in B. Smetana.

V mestu vlada za ta koncert, ki obeta biti pravi muzikalen dogodek, veliko zanimanje. Vstopnice so v predprodaji pri td. Goričar in Leskovšek.

Posetniki tega koncerta in okolice, naj narčne vstopnice po dopisnici pri omenjeni tvrdki.

Zbori. Mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo »Ljublj. Zvon«. 11. in 12. zvezek letošnjega letnika izideta v drugi polovici meseca novembra ob enem z vabilom na naročbo na »Zbore« v letu 1926, v katerem dobi list poleg razširjenega glasbenega dela tudi književno prilogo.

POPLAVE.

Vode padajo in trenutno ni nevarnosti novih poplav — seveda, če preneha dež.

V ljubljanski okolici v primeri z drugimi kraji sploh ni bilo hudega. Na Barju, v Rožni dolini in v Mostah je še nekaj travnikov pod vodo.

Murska Sobota je že skoraj suha, razen ulice Mala Haniša. Ker je podrtih v okolici več železniških mostov, je železniški promet mestoma, na primer od Mure pri Murski Soboti do Hodoša ter med Ljutomerom in Ormožem še vedno nemogoč. V Murski Soboti je ustanovljen pomožni odbor, ki skrbi za prehrano ponesrečenec. Vojška uprava je dala na razpolago poljske kuhinje. Vlada je dovolila za prvo pomoč 150.000 Din, ki jih bodo razdelili posebni pomožni odbori najpotrebnejšim, posebno onim, ki so brez strehe. Človeške žrtve so bile v Prekmurju tri: dva moška in ena ženska.

Celokupne škode v mariborski oblasti seveda še ni mogoče preceniti, znaša pa gotovo preko 100.000.000 dinarjev.

Poleg Prekmurja je največ trpela pljuška okolica. Dravska dolina je bila podobna velikemu jezeru dolgemu 30 km, širokemu pa do 3 km. Tudi tu je odnesla voda več mostov, med njimi dva betonska. V Pljuju samem je povzročila voda največ škode stavbeniku Denku, kateremu je uničila med drugim 2 vagona cementa. Posebno hudo so trpeli v pljuški okolici, kakor tudi v Slovenskih goricah vinogradi in vrtovi, od katerih so zdržali veliki plazi z vsem, kar je raslo z zemljo vred v dolino. Seveda je tudi škoda na poljih in gozdovih velikanska. Voda je podrla nekaj hiš, odnesla več gospodarskih poslopij, mnogo živine, poljskega orodja, lesa itd.

V zagrebški okolici pri Podusedu je dosegla Sava v noči od petka na soboto višek 4.60 m. Tudi tu voda pada ter so v teku sanacijska dela. Mestna občina kuha za najpotrebnejše ponesrečence v vojaških poljskih kuhinjah hrano. Posebno pridno je pomagalo pri rešitvah in zaslinih delih vojaštvo.

V Poči v Hercegovini je odnesla voda tvrdki Jovičić 10.000 hlodov ter ji povzročila s tem preko 2 milijona dinarjev škode.

Dnevne vesti

MI PRVI.

Na tem mestu običajno razkrivamo napake naše uprave in našega javnega življenja. Da varujemo svojo objektivnost pa je treba enkrat povdariti tudi to, kar je pri nas dobro in s čemur smo drugim narodom lahko za vzor.

Včeraj so se vršile na Čehoslovaškem skupščinske volitve. Število kandidatov za parlament in senat je bilo 5.118. Vsled tega je bilo potrebnih za vso republiko 148.500.000 glasovnic za parlament in 113.170.000 glasovnic. Izdatki za te glasovnice so znašali do 10 milijonov čeških kron. Papirja se je porabilo za te glasovnice 70 vagonov in od teh približno 30 vagonov barvastih glasovnic za senat. Tiskanje glasovnic je bilo poverjeno 38 tiskarnam.

Kako vse cenejše so naše volilne kroglice. Enkrat se jih nabavi in ostanejo za vselej. In pri tem kako neprimerno bolj praktično je glasovanje s kroglicami in kako lažje štetje. Če bi znali naši volilci še tako dobro izbirati skrinjice, kakor z lahkoto glasujejo, potem bi bile naše volitve tudi sicer lahko za vzor.

Tako pa je način volitev pri nas sicer nad vse praktičen, zato pa tem manj njihov rezultat. Večne vladne krize to le presijajno potrjujejo.

Zato izbira skrinjice po vzoru zapadnih demokracij, način glasovanja po našem — pa bomo smeli uvrstiti še med prve.

— Upravni odbor društva »Narodni dom« v Ljubljani sklicuje redni občni zbor na dan 20. novembra t. l. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani »Narodnega doma«. Na dnevnem redu je 1. poročilo o letnih računih ter njih odobritev. 2. Volitev predsednika in enajst članov upravnega odbora. 3. Volitev preglednikov. Vsak družnik ima glas na obnem zboru, vsak delež po 50 Din in vsaki darovanih 50 Din oziroma vsaki plačanih ali darovanih 60 Din daje pravico do enega glasu. Deležnik sme pooblastiti drugega družnika, da glasuje zanj na obnem zboru. Ta pa ne sme več kakor pet tujih deležev zastopati na obnem zboru. Noben družnik ne sme imeti več ko pet glasov, le kdor je deležnik in darovatelj, oziroma pooblaščenec, more imeti največ deset glasov (§ 4 pravil).

— Začetek predavanj na abiturientskem kurzu beograjske drž. Trgovske akademije je dne 16. t. m. Predavanja se vrše v ulici kralja Aleksandra 120.

— Stolici za slovensčino se ustanovita na višjih pedagoških šolah v Beogradu in Zagrebu, če se oglasi zadostno število slušateljev. S tem hoče prosvetno ministrstvo zadovoljiti lozadavne slovenske zahteve, obenem pa dati slušateljem priliko, da se usposobijo za službovanje v Sloveniji.

— Načrt novega komasacijskega zakona se izdeluje v ministrstvu pravde. Načrt bo uzakonjen še v tem zasedanju.

— Razširjenje obrtnih šol. V ministrstvu trgovine in industrije se vrše priprave za otvoritev novih oddelkov na vseh obrtnih šolah v državi.

— Uprava državnih monopolov razglašala: Vsak državljan si more nabaviti iz državnih skladišč ali skladišč, ki so v zakupu od države, drobno ali zrnatno sol in sicer najmanj 50 kg ene vrste.

— Dela v šibeniški luki hitro napredujejo ter je že velik del luke dograjen.

— Prepovedane verske sekte. Ker ministrstvo ver verskim sektam nazareno in adventistov ni priznalo pravice javnosti, je prepovedalo notranje ministrstvo tem sektam vsako javno udeleževanje. Vsak bogomolec, ki se bo pregrešil zoper to prepoved, bo zaprt.

— Protest Udruženja jugoslovenskih inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljubljana proti sedanjemu osnutku zakona o izkoriščanju vodnih sil. Zakonodajni odsek te sekcije, sestavljen iz najodličnejših strokovnjakov v tem predmetu, je sedanjemu osnutku proučil ter sklenil predlagati, da naj se pošlje merodajnim činiteljem sledeči brzojavni protest: »Z vsa odločnostjo se pridružujemo protestu sekcije Zagreb proti sedanjemu osnutku zakona o izkoriščanju vodnih sil. Osnutek je pomanjkljiv in nevarosten ter bi kot zakon sigurno uničil vse poizkuse za elektrifikacijo naše zemlje. Zaradi tega zahtevamo, da se ta osnutek odstavi z dnevnega reda ter da se poklicanim korporacijam in strokovnjakom da prilika za sodelovanje pri sestavi modernim zahtevam in splošnim interesom odgovarjajočega zakonskega osnutka.« — Ta brzojavni protest se je poslal vodilnim slovenskim poslancem, narodni skupščini, zakonodajnemu odboru in ministrstvu poljoprivrede i voda. — Podpisano Udruženje se obrača do vseh merodajnih in interesiranih činiteljev s prošnjo in nasvetom, da v zadnjem trenutku preprečijo namero vlade, da bi na neobičajen način sestavljeni in nemožni osnutek uzakonila. Opozarjamo še pravočasno na nedogledne in kvarne posledice, ki bi za razvoj našega gospodarstva nastale, ako bi se uzakonil sedanji načrt. — Udruženje jugoslovenskih inženjerjev i arhitekta — sekcija Ljubljana.

— »Istarska Rijeka« zaplenjena. Zadnja številka »Istarske Rijeke« je bila zaplenjena. — Vzrok zaplenbe še ni znan.

— Za povzdigo civilne avijatike. V budžet ministrstva trgovine in industrije je unesena vsota 4 milijonov dinarjev kot državna podpora za povzdigo naše domače civilne avijatike.

— Izseljevanje iz Dalmacije. Iz Dalmacije sta se tekom meseca oktobra izselili v Zednjene države 102 osebi (84 moških in 18 žensk). Vrnilo se je iz Amerike v istem času 47 oseb.

— Vsem vojnim oškodovancem — prečnem! — Odbor za vojno odškodnino v Mariboru naznanja in poziva vse vojne oško-

dovance, da se zanesljivo udeležijo važnega sestanka, kateri se vrši nepreklicno na dan državnega praznika dne 1. decembra točno ob 9. uri predpoldan v restavracijskih prostorih »Narodnega doma« v Mariboru. — Udeležba je za vsakega vojnega oškodovanca zelo važna, ter zato prisotnost neobhodno potrebna.

— Imenovanje. Vladni svetnik Vinko Borštnar pri velikem županu ljubljanske oblasti je pomaknjen iz 5. skupine I. kategorije v 4. skupino I. kategorije.

— Meštrovic se vrača v Ameriko. Naš slavni kipar Ivan Meštrovic je odpotoval v spremstvu publicista Milana Marjanovića zopet v Ameriko.

— Skrlatica v Sinju. V Sinju (Dalmacija) se je pojavila skrlatica, ki zavzema vedno večje dimenzije.

— Železniška katastrofa v Srbiji. Na progi Užice—Vardište se je odrgala vsled nalivov velika skala ravno v trenutku, ko je vozil mimo neki osebni vlak. Skala je lokomotivo in prva dva voza popolnoma razbila. Ubit ni bil nihče, pač pa je bilo več oseb težje ali lažje poškodovanih.

— Strašna eksplozijska katastrofa. »Vossische Zeitung« poroča iz Breslau-a o veliki eksplozijski katastrofi v Lissi. Na tržen dan je eksplodiralo, ko je bil trg poln ljudstva, več sodov bencina. Eksplozija je imela strašen učinek. Doselej je ugotovljenih pet mrtvih in veliko število težko poškodovanih. Več oseb je bilo poškodovanih tudi v nastali gnječi.

— Če obstane vlak v tunelu. Na progi Atene—Larissa se je ustavil te dni neki osebni vlak vsled velike obremenjenosti v nekem tunelu. Predno mu je prišel drugi stroj na pomoč, je minulo pol ure. Med tem časom je postala situacija za potnike skrajno kritična, ker se je razvilo radi slabega premoga toliko ogljika, da je omedlelo več potnikov in strojevodja.

— Tatovi v Skofji Loki. V noči od 11. na 12. t. m. je bilo vlomljeno v Skofji Loki kar na petih mestih naenkrat. Usnarju Krašovića so odnesli tatovi gotovine in usnja za 5000 Din. V elektrarni so ukradli 1 dežni plašč in 60 Din. Dežni plašč so pozabili nato v konsumnem društvu, kjer so bili zasačeni in so jo morali urnih krač odkuriti. Trgovcu R. Thalerju so izpraznili vse blagajne ter mu odnesli tudi nekaj manufakturnega blaga. Skupna škoda znaša nad 25.000 Din. Končno so obiskali še mesnico Matevža Hafnerja, kjer se jim je pa vlom slabo izplačal, zakaj dobili so samo 10 Din. Domneva se, da so bili tatovi domačini ter so trije osumljenci že pod ključem.

— Izropana gostilna. Te dni, ko je bila na Jesenicah zaprisega vojnih obvezancev, so vporabili neznani lopovi lepo priliko ter udrlj v kuhinjo gostilne Klinar in ugrabili najemniki, ki je bila sama doma, vse jestvine, jedilno orodje, kozarce, svetiljko in dežnik.

— Bandit Collarich in tovariši obsojeni. Istrski bandit Collarich, ki je bil, kakor smo poročali, zadnja leta strah in trepet Istre in ki je raztegnil svoje roparske pohode v svoji izredni predznosti od časa do časa celo na Pulj in Trst, je bil v soboto obsojen zaradi 17 zločinov na dosmrtno ječo, poostreno z 11 letnim zaporom v samotni celici. Nekaj njegovih roparskih tovarišev je odneslo po po 4 do 11 let ječe, nekaj pa jih je bilo oproščenih.

— Rekord v vlomih je dosegel neki 15 letni konjski hlapec iz Reichenbacha v Šleziji. Ko so ga aretirali ter zasliševali radi neke tatvine, je priznal nič manj kot 22 vlomov, ki jih je izvršil deloma sam, deloma v tatinski družbi.

— Nezakonski sin umoril svojega očeta. V petek se je odigrala na Dunaju krvava drama, ki je vzbudila veliko senzacijo. Zrjev je zobozdravnik dr. Gabriel Wolf, ustanovitelj in dolgoletni generalni tajnik družbe za šol-

ske zobne klinike. Storilec je njegov nezakonski sin, 24 letni Josef Huemer, reduciran bančni uradnik. Huemer je prišel v zobozdravniški atelje svojega nezakonskega očeta oborožen z dvema samokresoma. Oddal je na dr. Wolfa štiri strele, nakar je obrnil orožje proti sebi. Dr. Wolf je obležal na mestu mrtve, njegov morilec pa je umrl med transportom v bolnico. Domneva se, da se je nahajal morilec v denarni stiski ter zahteval od svojega nezakonskega očeta denarno podporo, ki mu jo je ta odbil. Huemer si je dal od srede septembra do konca oktobra od dr. Wolfa opetovano pod tujim imenom popravljati zobe. Usodepolnega dne ga je vprašal telefonično, če je sam. Ko je dobil povoljen odgovor, je prišel in dejanje izvršil. Dr. Wolf je bil poročen ter zapušča soprogo in dvoje mladoletnih otrok.

— Zagoneten mrtvec. Te dni so našli na železniški progi blizu Sv. Jurija ob juž. železnici golo moško truplo, ki mu je vlak odrezal eno nogo. Tudi na glavi so bile poškodbe. Obleka je bila razmetana ob progi. Identifikacije doslej še niso mogli ugotoviti. Takisto še ni dognano, če gre za nesrečo ali zločin.

— Premeten slepar. Te dni je prodajal posestnik Ferfolja iz Vojsčice v Gorici svoj letošnji vinski pridelek. Romal je od gostilničarja do gostilničarja, toda ni imel sreče. Končno ga je ogovoril na cesti čedno oblečen gospod ter ga vprašal, če prodaja vino. Ker je imel Ferfolja pri sebi samo vzorec, se je peljal neznanec z njim še isti dan na Vojsčico, kjer sta takoj sklenila kupčijo. Dometnjeno je bilo, da pripelje Ferfolja drugi dan 8 ni letošnjega teraaa po 400 lir pred veliko pošto v Gorico. Ko se je Ferfolja, ves sreden, da je prodal vino po tako ugodni ceni, prihodnji dan pripeljal z vinom v Gorico, ga je neznanec že čakal. Povedal mu je, da se je s svojim družabnikom skregal, ker je kupil vino predrago ter da je zato primoran ga odpeljati v drugo klet. Nato je moral peljati Ferfolja vino v klet bratov Abuja, kjer so sode izpraznili, nakar sta odšla Ferfolja in neznanec v bližnjo gostilno delat obračun. Tu se je neznanec opravičil, da mora za hip na pošto. Odsel je, vrnil se ni več. Pozneje, ko je Ferfolja zvedel, da je prodal neznanec vino bratom Abuja po 2 liri liter, je šele uvidel, da je nasledel premetenemu sleparju.

— Gledališki škandal v Bukarešti. V gledališču Regina Maria v Bukarešti se je imela vršiti te dni premijera neke igre avtorja Herza. Visokošolci so objavili, da spričo dejstva, da se je obnašal Herz med vojno nepatriotično, ne bodo dopustili, da bi se igra vprizorila. Ko se je dignil zastor, so intonirali demonstranti kraljevsko himno, pri čemur se je dignilo občinstvo s sedežev. Nato so jeli demonstranti kričati: »Doli z izdajalci! Doli z Mackensenovim prijateljem.« Med občinstvom sta nastala dva tabora: pro in contra. Interventirali je morala policija, ki je demonstrante in oni del občinstva, ki je bil na njihovi strani, odstranila iz dvorane. Na cesti so se demonstracije nadaljevale.

— Razširjanje neutemeljenih in neresničnih vesti v časopisih. Angorska vlada je izdala naredbo, glasom katere je odslej na Turškem razširjanje neutemeljenih in neresničnih vesti po novinah kaznjivo. Ta odredba se nanaša tako na vesti iz Turške, kakor tudi na vesti iz inozemstva. O točnosti vesti bo sodila visoka oblast.

— Nenavaden slučaj slutnje se je pripetil te dni v Lancashire-u na neki železniški postaji. Neki uradnik je bil zaposlen v oddelku svetilnic. Nenadoma ga je obšel čut, da se bo pripetila nesreča. Šel je na prosto ter povedal svojo slutnjo nekemu potniku. Par sekund pozneje se je zrušila streha oddelka svetilnic ter pokrila tudi mesto, kjer je stal popreje uradnik.

— Alimentacijska obveznost žene napram možu. Pomožni delavec Jožef Zajc na Dunaju je tožil svojo ženo Karolino na plačilo alimentacije po 300 šilingov (približno 3000 Din) mesečno. Tožbo je utemeljil s tem, da je njegova žena lastnica trgovine z viktualijami, ki ji donša čisti dobiček 600 šilingov me-

Ponosna sem

na svoje belo perilo.

Kdor hoče imeti enako snožnobelo perilo, mora uporabljati samo najboljša pralna sredstva. Tako sredstvo pa je samo »GAZELA MILO«.

GAZELA MILO

sečno, dočim je on brez posla. Ker ne more dobiti dela ter mu žena tudi ne pusti, da bi ji pomagal v prodajalni, je upravičen zahtevati od nje, dokler obstoji zakon in dokler nima zasluzka, alimentacije. Dočim je pri prvi instanci propadel, je pri drugi v principu zmagal. O visokosti alimentacije pa bo odločilo sodišče posebej. Stvar je radi tega zanimiva, ker je pri nas v veljavi isti občni državljanski zakonik iz leta 1811. kot v Avstriji.

— Mučen prizor pri poroki. V nekem provincialnem mestu na Češkoslovaškem se je odigral te dni pri neki poroki mučen prizor. Par je klečal pred oltarjem. Ko je zahteval župnik od neveste običajni »da«, je skočila deklica, kot da jo je pičil sršen, pokonci ter zbežala iz cerkve. Ugotovilo se je, da je dobila histerična deklica živčen napad. Zenin se je med tem izpametoval in ni hotel iti več pred oltar, vse mile prošnje nesrečne devojke so bile zaman.

— Zdravstvene posledice slabega vremena na Dunaju. Kamorkoli se pride ob sedanjem neprestanem deževju na Dunaju, po vagonih mestno in električne cestne železnice, na cesti, v uradih in po privatnih stanovanjih, povsodi je videti in slišati kašljajoče, kihajoče in vsekajoče se ljudi. Ves Dunaj je prehlajen. Neki dunajski zdravnik je statistično ugotovil, da boleha 80% vseh današnjih bolnikov na boleznih v vratu in pljučih.

Ljubljana.

— Nar. železničarsko glasbeno društvo »Sloga« v Ljubljani je v svojem vedno večjem, splošnem razmahu ustanovilo tudi salonski orkester močan 12 moži in to vsled tega, ker primanjkuje v sedanji sezoni take

vrste godbe, ki bi bila kos še tako razvajanemu ušesu. Pripravna je za plesne, gledališke in druge slične prireditve ter razpolaga z obširnimi najmodernejšim programom. Podrobne informacije se dobe pri »Sloga« v Ljubljanskem dvoru soba 198.

— **Železno kletno okno** je manjkalo večeraj na trotoarju pri neki hiši na St. Peterškem nasipu. Ležalo je namreč vdrito na tleh, v notranjosti v globlini 1 m. Da si v temi ni zlomil kdo noge, je čudež.

— **Šofer.** Pred glavnim kolodvorom je stikal neznan individij okrog avtomobila, čigar voznik je sedel v restavraciji. Ker se je obnašal mladi človek pri tem nekam sumljivo, je vzbudil pozornost v bližini stoječega policijskega stražnika, ki ga je vprašal, kaj ima pri avtomobilu opraviti. Odgovor je bil: »Pustite me pri miru. Jaz sem šofer in kot tak imam vendar pravico stikati po avtomobilu, kolikor hočem.« Tekom nadaljnjega pogovora se je zapletel. »Šofer« v taka protislovja, da ga je povabil stražnik seboj na policijski urad, kjer so ga pridržali, pripravi, da jim je padel po naključju v roke že dolgo iskani nevarni subjekt.

Dijaški vestnik.

TOVARIŠI AKADEMIKI!

Dne 21. t. m. so volitive v akademsko reprezentanco, ki naj zastopa vsa stanovska vprašanja slušateljev ljubljanske univerze. Radi tega smo se odločili, da sestavimo svojo lastno kandidatno listo, ki naj zastopa neorganizirane, Blok levih in Njivo. Ni za nas vazno, da imamo reprezentanco v smislu »naprednih« in klerikalnih akademikov,

marveč nam je za to, da imamo res nadstrankarsko reprezentanco, ki naj zastopa stanovska vprašanja in vprašanja naše univerze nepristransko in brez ozira na posamezne takozvane kulturno-politične grupe. In komur je na tem, da imamo resno in stanovsko delavno in nepolitično reprezentanco, ki bo skrbela za dobrobit slušateljev in redni pravi obstoj popolne naše univerze, ta mora voliti našo sindikalno neodvisno kandidatno listo, katere reprezentanti Vam že s svojimi imeni povedo več, kot pa kulturno-politične grupe.

Torej na volišče vsi neorganiziranci, ki tvorite največjo grupo naših akademikov, na volišče celoten Blok levih in Njivo!

Kandidatje Neodvisne sindikalne liste:

Kuljiš Vinko, tehnik,
Karadjole Jole, tehnik,
Kreft Bratko, filozof,
Zuljevič Pero, tehnik,
Merzelj Ludvik, medicinar,
Grosman Vlado, pravnik,
Dolenc Joško, pravnik,
Premru Vladimir, filozof,
Kosovel Srečko, filozof,
Tomšič Stanko, pravnik.

STAVKA NA LJUBLJANSKI UNIVERZI KONČANA.

Da se dostojno konča solidarnostna in protestna stavka, je sklical v soboto ob 10. uri Akcijski odbor skupščino v univerzitetno avlo, kjer je jurist Likovič povdaril, da so se vse univerze štrajka držale. V daljšem govoru je omenil, da v času, ko je sedem akademikov zaprtih, napivajo italijanski konzuli Jugoslaviji, in da minister Ninčić pere italijanske zamorce. Za njim je povzel besedo

tehnik Karadjole, ki je grajal ravnanje naše policije in zahteval od akademikov resnega dela. Ker so demonstracije o priliki pete obletnice nesrečne rapalske pogodbe prepovedane, je imel filozof Vatovec daljši spominski govor, ki je bil od vseh z burnim odobravanjem sprejet. Končno se je priglasil k besedi še filozof Zadnek, ki je v imenu primorskih akademikov ostro obsojal postopanje policije, nakar se je stavka končala. Ob 11. uri so se začela redna predavanja.

Književnost.

ROBINSON — KNJIGA ZA NAŠO MLADINO

Pravkar je izšla v založbi tiskarskega in litografskega zavoda I. Blasnik nasled. v Ljubljani prekrasna »Povest o Robinsonu«, ki jo je za angleško mladino priredil Kathleen Fitzgerald, v slovenščino pa preložil mojster našega jezika Bogumil Vdovič. Knjiga je okrašena z 26 lepimi štirbarvnimi slikami, ki jih je po izvorniku slike posnel litografski zavod založnika tako umetniško dovršeno, da so nekatere slike celo lepše izdelane kot one v originalni izdaji. Vdovičeva slovenščina je izredno lepa in blagoljubna tako, da je ta izdaja Robinsona izreden knjižni dogodek za naš narod, kajti lahko se reče, da takšne knjige nima vsak narod. Knjiga je namenjena zlasti mladini, pa tudi odrasli jo bodo brali z užitkom. Tudi je zelo primerno darilo za Miklavža ali Božič. Cena broširani knjigi je Din 15, trdo vezani pa Din 20, po pošti 1 Din več. Dobi se pri nas v vseh knjigarnah in naravnost pri založniški tvrdki, to je pri I. Blasniku nasled. d. d. tiskarski in litografski zavod v Ljubljani, Breg št. 12.

Oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

Tajnik ne ve, kaj bi storil, gotovost njenega glasu ga je vidno osupnila.

»No, le povejte! Orijentiram se tudi sama, imam najnovejši načrt Buenos Airesa, kakor o vseh glavnih in večjih mestih zemlje. Ni niti treba, da pogledam. V sredini mesta gotovo ni skladišča za smodnik. Morda pa je onele poslopje na samem, približno tri kilometre oddaljeno od mesta?«

»Da, ono je!«

»Sedaj je ne bom pognala v zrak, ampak dokazala vam bom, da to lahko storim. Kaj je ona samotna kočica tamle?«

»Tam se je hotel naseliti nek kmet, a je moral oditi vsled pomanjkanja vode.«

»Ali kdo stanuje v koči?«

»Ne, nobeden!«

»Tudi nobenega človeka ni notri?«

»Najbrže ne!«

»Pazite! Adam izstrelite v to kočico vžgalno bombo. Ali pa, pojdite z menoj, da boste vse sami videli.«

Adam je že zavrtel nek vzvod, in kdor je stal zunaj, je videl, da je na avtomobilni strehi zrasel

(133) stolpič. Znotraj je izstopila iz stene lestev, po kateri zlezejo vsi trije.

Stolpič je še bolj zavarovan kot avtomobil, okrog so strelne linice v različnih višinah, v sredi je vrteča se revolverška kanona podobna onim, ki jih imajo vojne ladje zoper torpede, a seveda zopet vse drugače konstruirana.

»Kako daleč menite, da je onale hišica?«

»Morda dva kilometra.«

»Tako vam povem popolnoma natanko.«

Leonor vrti nek instrument, ki je pritrjen na kanoni, pogleda skozi cev in prečita mero.

»Natanko dvatisoč štiristo sedemdeset štiri metre. Zdaj nabašem kanono najprej z zrakom.«

Zavrti neki vijak in storjeno je. Adam drži v rokah več patron, Leonor jih vzame.

»To je patrona ali bomba, ki povzroči ogenj, če je sploh kaj vnetljivega. Tako, sedaj nastavim na dotično razdaljo, vizirati mi sploh ni treba, vsaj ne na navaden način, vse to čitam na tem malem instrumentu, pogledam še enkrat skozi daljnogled, če je vse prav... in izprožim netilo!«

Le močan sunek navzad, sicer pa niti najmanjšega poka, le žvižg po zraku in v naslednji sekundi se dvigne iz lesene hišice dim — čez trenotek pa je že vsa kočica v plamenih.

Gospod tajnik ne reče nič, le široko odpre usta.

»Tako bom zažgala vse mesto, na katerem koncu bom hotela. To tu je granata iz dinamita, a zopet prav

posebne vrste, še vse kaj drugega kot le dinamit, tudi iznajdba mojega pokojnega očeta, ki pa je raje ni dal človeštvu. Zdaj odposljam to granato, da uničim ogenj...«

Zopet sunek, potem žvižg in tam se razprše iskre, goreči tramovi lete na vse strani, pravkar goreča kočica je izginila popolnoma.

»Strašno!« zašepeta Argentinec.

»Res je. In vse to povejte v mestu. Če do danes zvečer ni Georga Hartunga tu, poženem v zrak najprej ministrstvo, potem palačo, potem magistrat — povejte to prebivalcem, da ne pogine toliko ljudi — ta poslopja naj izpraznijo — in če potem še vedno ni Georga Hartunga tu, potem šele... izstrelim vžgalne bombe in upepelim vse mesto.«

»Ali kaj, če gospoda...«

»Pojdite! Če ni Georga Hartunga danes ob solnčnem zahodu tu, uničim v pol ure ves Buenos Aires, da ne bo sledu o mestu!«

Tajnik se splazi iz avtomobila, ves je sključen, komaj zleze na konja. Potem odjezdijo v diru proti mestu.

Adam vzame tobaka in sicer prav mnogo. Potegne sapo kot pevodni konj, da spravi tobak v nos.

»Aaaaaahhh!« stoka potem, ko je gotov, »in potem pravi, da ga ne ljubi! Da, da, jaz vem, kar vem, nimam zaman plošče iz ebenovine na glavi.«

(Dalje prih.)

Vrtnarske zadeve
posreduje
Goikova „Vrtnarska šola“ v Kranju.

JAN KASTER
CACOA

je vendar
najbolji!

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

KOKS - - ČEBIN

Wolfova ulica 1/II. - Telefon 56.

Sodarskega mojstra

(Oberbinder)
popolnoma veščega za pivovarniški obrat potrebuje pivovarna I. Bajloni i Sinovi, Beograd.

Zdravo čebulo

ramposilja od 100 kg naprej po 160 dinarjev, pri pol ali vagonem naročite ceneje. Josip Lah, Moškanjec.

Absolventinja

trgovske šole želi vstopiti kot praktikaninja h kakemu večjemu ljubljanskemu podjetju. Ponudbe prosila na upravo lista pod: »Marjita«.

Dve mladenki

želita v svrhu duševnega razvedrila živahne korespondence z dvema inteligentnima gospodoma. — Dopise na upravo lista pod »Črnolaska in Brunetka«.

Mladenič

zdrav in pošten, vaje kmetije, ži vine ter vseh ostalih poljskih del išče primerno trajno službo. — Ponudbe z navedbo plače je poslati na upravo lista pod: »Vestenc«.

Gospodična

trgovsko naobražena išče mesta v pisarni, bodisi za knjigovodkinjo, kontoristnjo ali blagajničarko. — Pripravljena je iti tudi nekaj mesecev brezplačno. Ponudbe prosila na upravo lista pod: »Pisarniška moč«.

Radi vpeljave naših prvovrstnih čevljev, prodajamo iste do 10. decembra t. l. brez vsakega dobička.

Izrabite ugodno priliko in oglejte si našo veliko zalogo raznih čevljev za gospode, dame in otroke, kakor tudi vseh vrst domačih čevljev, copat itd.

FRAN DERENDA & CIE., Ljubljana, Erjavčeva c. 2.

Damske flor nogavice

v vseh barvah in vrstah od Din 18.— naprej, moške nogavice, otroške nogavice, dokolenke, volna, bombaž, žepni robci, modni pasovi, toaletne potrebščine, ščetke za zobe, oblike in čevlje itd. v največji izbiri po najnižji ceni pri

Josip Petelinc
LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi
Na veliko. Na malo.

Kie se kupi?
le pri tvrdki

JOSIP PETELINC
Ljubljana

BLIZU PREŠERNEGA SPOMENIKA OB VODI
najboljši šivalni stroj za rodbinsko ali obrtno rabo, svetovno znanih znamk
»GRITZER« — »ADLER« — »PHONIX«
isto tam posamezne dele za stroje in kolese, igle, olje, jermena, pnevmatika. Pust o vezanju na stroj brezplačno! Večletna garancija!
Na veliko! Na malo!

Cevlje na obroke

proti jamstvu dobite pri tvrdki M. Trebar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

VINOCET

tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najfinajši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

Zahtevajte ponudbo!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta štov. 1a, II. nadstropje.

DUBIED

Najboljši švicarski pletilni stroji na svetu znamenke

DUBIED

za obrt in industrijo. — Edina tovarniška zaloga za Slovenijo

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika.

Mlad gospod

veselega značaja se želi seznaniti z istotako gospodično. Ponudbe na upravo lista pod: »Vesela«.

Stekleno

strešno opeko imajo stalno v zalogi Združene opekarne d. d. v Ljubljani.